

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань правової політики

08 вересня 2021 року

Веде засідання голова Комітету КОСТІН А.Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, доброго дня! Сьогодні у нас 8 вересня, 15 година 2 хвилини. У залі вже є кворум, пропоную розпочинати нашу роботу.

Скільки нас зараз в залі? 15, так? У залі є 15 народних депутатів, кворум є. Оголошую засідання комітету відкритим.

Ми сьогодні вперше проводимо наше засідання в такому комбінованому режимі. Завдяки роботі такої підготовчої і нашого секретаріату... *(Шум у залі)* Це включили трансляцію на ютуб-каналі.

Ігор Васильович, ми можемо продовжувати? Можемо, да? Добре, дякую.

В комбінованому такому режимі завдяки роботі нашого секретаріату і Апарату Верховної Ради. Тому вдячні за те, що обладнаний наш зал засідань комітету сучасним таким мультимедійним обладнанням, і побачимо, як це пройде сьогодні. Я думаю, що з урахуванням ситуації з коронавірусом, можливо, коли будемо переходити до проведення засідань онлайн, це також можна буде комбінувати, тобто частина депутатів може бути тут, частина – онлайн.

Тому пропоную продовжити нашу роботу. У нас сьогодні були запрошені і присутній від Міністерства юстиції – заступник міністра пан Олександр Банчук. Присутній у нас онлайн на засіданні комітету від Міністерства внутрішніх справ заступник міністра Богдан Драп'ятий. Від Верховного Суду – керівник Департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду Расім Бабанли. І мають ще до нас завітати заступник голови представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Мікаела Бауер по одному із законопроектів.

Вам був запропонований порядок денний, є пропозиція його підтримати і прийняти за основу. Прошу голосувати.

Хто – за? 17 – за. Проти? Утрималися? Рішення прийнято одногolosно.

Перед тим, як проголосувати порядок денний в цілому, в мене буде пропозиція з урахуванням того, щоб Руслан Олексійович Стефанчук як головний автор законопроекту 5707, він звернувся до нас з проханням розглянути його законопроект першим в черзі, тому що він має ще побувати на інших засіданнях комітетів. Тому це буде від мене пропозиція – розглянути законопроект 5707 першим.

Чи є інші пропозиції? Тоді пропоную підтримати порядок денний в цілому з урахуванням зміни порядку черговості розгляду питань, розглянути першим законопроект 5707. Прошу голосувати.

Хто – за? 18 – за. Проти? Утрималися? Рішення прийнято одногolosно.

Тоді переходимо до розгляду першого питання порядку денного. Це перше читання – проект Закону про правотворчу діяльність (реєстраційний номер 5707). Пропоную надати слово автору, головному автору цього законопроекту – Першому заступнику Голови Верховної Ради України Руслану Олексійовичу Стефанчуку.

Руслан Олексійович, вам слово, представте, будь ласка, законопроект.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую.

Вельмишановний Андрій Євгенович, шановні члени такого найпотужнішого правового комітету! Дозвольте мені насамперед висловити слова вдячності, що я маю можливість долучитися онлайн. Для мене це велика честь, що я вперше відкриваю у вас таку традицію, але водночас і велика відповідальність. І ця відповідальність, мені видається, частково може бути внутрішньо компенсована законопроектом, який я маю можливість представити вам.

З одного боку, мені надзвичайно легко його буде представляти на вашому комітеті, оскільки переважна більшість членів комітету виступили не

просто авторами, співавторами законопроекту, а ми мали можливість проводити тривалі дискусії по окремих положеннях даного законопроекту. І я дуже вдячний всім, хто долучився формування даного проекту закону.

У цілому характеризуючи даний проект закону, я хотів би відзначити, що законопроект про правотворчу діяльність, він розроблений відповідно до вимог Конституції України з метою врегулювання суспільних відносин у сфері правотворчої діяльності в Україні, зокрема діяльності регулювання відносин, пов'язаних із плануванням, розробкою, прийняттям чи виданням, застосуванням нормативно-правових актів та правовим моніторингом.

Структурно ви мали можливість ознайомитися з цим законопроектом. Ви от бачите, що там викладено як семантично-лінгвістична основа, так і всі питання, які стосуються правотворчої діяльності в Україні.

Безперечно, це не перша така законодавча ініціатива, яка розглядалася в стінах парламенту, і тривалий час були спроби прийняти чи то закон про закони, чи то Закон "Про нормативно-правові акти", чи будь-які інші ітерації даних законопроектів. Але мені видається, що підхід, який сьогодні пропонується на розгляд Верховної Ради і в першу чергу на рівні комітету, він є більш виправданим, оскільки автори намагалися відійти від того, щоб писати закон про об'єкт, і почали писати Закон про комплексну діяльність, яка починається з планування, з внесення, з розробки, з прийняття відповідного нормативно-правового акта і, що важливо, завершується моніторингом, чи досяг той чи інший нормативно-правовий акт своєї цілі, а якщо ні, то тоді, що ми будемо робити. Тобто от весь цей комплекс діяльності, це правотворча діяльність, на регулювання якої спрямований даний законопроект.

Даний законопроект він напрацьовувався не тільки тими авторами, які вказані. І сьогодні ви вже сказали, що у вас присутні представники Міністерства юстиції, я от хочу подякувати їм, тому що дуже багато ідей і положень були отримані від сумісної роботи в межах комісії, яка працювала при Міністерстві юстиції. Крім цього, це перший законопроект, який ми

намагалися розробити і подати до Верховної Ради вже по всіх тих правилах, які передбачені в самому законопроекті, а саме почати з концепції, яка напрацьована, яка була обговорена. Після цього по тих чи інших питаннях ми проводили дискусії, і результатом чого став презентований вам законопроект.

Крім цього, я хотів би повідомити вас, що в розробці і обговоренні законопроекту брали участь, і врахований міжнародний досвід, практика Європейської комісії, окремих держав-членів Європейського Союзу, зокрема Балтійських країн, висновки та рекомендації Венеціанської комісії та рекомендації аналітичних матеріалів, що розроблялись незалежними експертами, в тому числі і Офісу парламентської реформи, для Верховної Ради України в рамках проекту з парламентської реформи.

Значна допомога надавалася вченими-юристами з практично всіх наукових і освітянських установ. І Національна академія правових наук, і Інститут держави і права імені Корецького, Інститут законодавства Верховної Ради України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Львівський національний університет імені Франка, Харківський університет імені Каразіна, Одеський університет імені Мечникова. Тобто ми намагалися охопити всі правничі школи, які існують сьогодні в Україні.

Крім цього, ми залучали і велику кількість практиків як на рівні адвокатів, так і на рівні судів різних ланок. Тому презентований вам проект є результатом понад річної роботи, дискусій. Безперечно, я не говорю, що це є істина в останній інстанції, ми можемо між першим і другим читанням відкрити блок дискусій по тих чи інших положеннях законопроекту. Але мені видається, що якщо ми сьогодні схвалимо цей законопроект на рівні комітету і після цього на рівні Ради, і приймемо його – це буде той законопроект, яким буде пишатися ця Верховна Рада, тому що ми створимо єдині зрозумілі і планомірні правила правотворчої діяльності і зможемо навести лад в державі у цьому питанні.

Тому, з вашого дозволу, звертаюся до членів комітету з проханням підтримати цей законопроект і передати його на розгляд до Верховної Ради. Якщо будуть питання, із задоволенням спробую дати на них відповідь.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслане Олексійовичу.

Будь ласка, шановні колеги, чи будуть питання до автора? Якщо є бажання, я надам слово просто з урахуванням. Вмикайте мікрофон для того, щоб Руслан Олексійович нас чув. Дякую.

Хто хоче? Да, будь ласка, Василь Іванович Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Руслан Олексійович, доброго дня!

СТЕФАНЧУК Р.О. Доброго дня!

НІМЧЕНКО В.І. Я так відверто об'єктивно думаю, в більшості своїй суб'єктивно, да, то я хочу вас запитати, ви не вбачаєте, що це буде крок вперед – два кроки назад? Я кажу про те, що цей законопроект покладає нормативно-правові акти, які будуть прийматися, придумуватися будуть інструкції, роз'яснення і все інше.

Ми це проходили за радянських часів, повірте, 40 років, в нас було 47 тисяч піднормативних актів, які роз'яснювали закони, постанови і все інше. І ви тут пропонуєте це в цьому законопроекті, тому що повноваження тлумачення законів у нас забрали від Конституційного Суду.

На сьогоднішній день ваша, так сказати, формула или матрица этого законопроекта передбачає, що вищий виконавчий орган, коли там відомчі структури попридумують якісь акти нормативні, давайте ми зразу звернемося в ЦИК. Ви знаєте, які вона приймає акти? І сама ж їх роз'яснює: того не реєструвати, а того не забезпечувати, а ті 800 тисяч не допускати до участі у виборах, виходячи з того, що вони протлумачили свій закон. І далі ви

пропонуєте, що якщо вони не протирічать Конституції, ви робите, то вищий орган має право це підправити.

По суті ви робите квазісудовий, квазіконституційний орган інший в особі вищого центрального органу влади, якому надається повноваження вирішувати ці питання стосовно оцих інструкцій. Повірте, повірте, Руслан Олексійович, це така біда була, коли кожний під себе, і в основному, я маю на увазі, під себе – органи влади і державні, вони ..... під себе, але не в інтересах людей.

Оце, як ви вбачаєте, не може бути, що ми заліземо в ті шляхи... Може вернути право тлумачення Конституційному Суду, закону? Може вернути?

Ми зараз настроїмо структури, спасибі вам, Руслан Олексійович.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую, вельмишановний Василь Іванович.

Знаєте, з чим я погоджуся з того, що сказали ви, що я сьогодні бачу результат тієї роботи, яка тривала 30 років.

Станом на сьогодні нормативний масив, який існує в Україні, сягає 1 мільйон 40 тисяч нормативно-правових актів. Для нормальної правової системи це колапс. Крім цього, половина з них є суперечливими, дублюючими і такими, що створюють необхідні передумови для зловживання на тому чи іншому рівні. Тому мені видається, що основним завданням цього закону є не тільки внормувати правила правотворчої діяльності, але і в першу чергу почати наводити лад в нормотворенні шляхом того, щоб ми мали чітку і зрозумілу систему нормативно-правових актів, які діють в Україні.

На превеликий жаль, сьогодні я вас можу запевнити, за 30 років незалежності України не створена єдина зрозуміла система, щоб ми могли сказати, що ця система містить виключно сукупність нормативно-правових актів, які є чинними на території України. Це реально є результат роботи впродовж 30 років. Тому те, що я пропоную, це як би механізм для унормування.

Тепер щодо ваших побоювань. Якщо ви звернули увагу, в законопроекті жодним чином не йдеться про тлумачення, мова йде виключно про поняття роз'яснення, яке надається органом, який видав, але за умови, що це роз'яснення не носить загальнообов'язкового характеру. Тобто це роз'яснення тих чи інших положень, які, у разі незгоди, відповідним судом не будуть застосовані.

Тому ця формула виписана, скажімо так, в цьому законопроекті. Але, ще раз кажу, це один з найскладніших законопроектів, який, може, проходив через парламент взагалі всіх скликань.

Тому я закликаю вас до конструктивної дискусії між першим і другим читанням, і готовий відповісти на всі ваші питання чи принаймні спробувати зробити це, в тому числі і по питаннях тлумачення чи роз'яснення нормативно-правових актів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслан Олексійович.

Шановні колеги... Максим Дирдін.

ДИРДІН М.Є. У мене не запитання, а просто коментар до цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У мене є пропозиція з урахуванням того, що Руслан Олексійович має ще, мабуть, там 10 хвилин, мабуть, зараз зосередитися на запитаннях, а потім ми зможемо продовжити дискусію.

Якщо є запитання? Сергій Олексійович Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, колеги.

Всім доброго дня, кого не бачив. Доброго дня, пане Руслане. Відповідно до висновку ГНЕУ на відповідний законопроект, є неузгодженості тексту чи пропозиції даного законопроекту зі статтями

Конституції 19, 85, 106, 117, 92, 118, 119. Ми розглядали відповідні неузгодженості на засіданні підкомітету, і є така попередня позиція для того, щоб обговорити, що відповідний законопроект містить багато положень, він досить великий, і на відповідні неузгодженості має право. І з цими неузгодженостями ми погоджуємося, що їх необхідно виправити, і виправимо їх до другого читання.

Яка ваша позиція з приводу цих зауважень з боку ГНЕУ на невідповідність Конституції окремих положень?

Дякую.

СТЕФАНЧУК Р.О. Щиро вдячний вам, Сергій Олексійович.

Ви як співавтор цього законопроекту, теж ми з вами мали дискусію по тих чи інших питаннях, але ми з вами дійшли єдиної точки зору, що такий законопроект потрібний.

Що стосується тих чи інших питань, чи стаття 19, де передбачено, що в межах і спосіб, передбачені законом – ми цей закон і приймаємо, чи стаття 92-а, яка передбачає перелік, де повинні діяти законодавчі акти щодо ..... сфер, ми її приймаємо у цій сфері.

Тому якщо будуть будь-які дискусії, пов'язані з уточненням, розширенням чи будь-якими іншими речами, я готовий брати особисто участь у всіх-всіх питаннях, і я думаю, що ми знайдемо розумний компроміс. Але ми дуже... ну, мені здається, що велика задача кожного з нас, щоб з очими водами ми не виплеснули дитину.

Тому велике прохання, щоб система тих поправок, які були, вони ґрунтувалися і не руйнували саму логіку і мету даного законодавчого акта. Давайте все-таки зробимо його і подаруємо Україні якісний акт про правотворчу діяльність. Але я готовий до дискусії і до поправок.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслан Олексійович.

Шановні колеги, чи будуть інші запитання?

НІМЧЕНКО В.І. Можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запитання, так, будь ласка, Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І. Так все ж таки, Руслан Олексійович, стосовно висновку ГНЕУ, там фахівці працювали, і ви ж його читали, я впевнений, не один раз. Ви не погоджуєтесь, що там є питання на предмет відповідності Конституції? Чи ви погоджуєтесь і його треба виправляти те, що тут кажуть співавтори, що ми потім спрацюємо, зробимо. Це, ви ж розумієте, нам його вносити в пленарний зал. Ви погоджуєтесь чи ні, що є проблеми там?

СТЕФАНЧУК Р.О. Василь Іванович, я з глибокою повагою ставлюся до всіх фахівців Головного науково-експертного управління. Але, повірте мені, що цей законопроект, я теж не взяв по дорозі з дитячого садку, його теж відпрацьовували надзвичайно великі фахівці по тих чи інших питаннях. І жодна реформа в Україні не проходила просто так, результат істини народжувався в дискусіях. Тому я ще раз кажу, я сприйму будь-які аргументи, які є логічні, правильні й ґрунтовні. Але щодо деяких я буду відстоювати свою позицію і я знаю, що така ж сама позиція є в дуже в багатьох співавторів цього закону. Хочу надати, що це перший комплексний закон, який отримав максимальну підтримку народних депутатів, які стали його співавторами.

Тому, підкреслюю ще раз, з деякими позиціями ГНЕУ я погоджуюся, і ми будемо знаходити той результат, який є, а по деяких у нас буде дискусія. Але я переконаний, що результатом цієї дискусії стане лише покращення даного законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслане Олексійовичу.

Чи будуть ще запитання?

Шановні колеги, я тоді передаю слово Ользі Володимирівні. Будь ласка, позиція комітету.

СОВГИРЯ О.В. Так, шановні колеги, я хочу відзначити, що це масштабний і дуже серйозний законопроект, який нараховує понад 60 статей. Навіть якщо ми відкриємо висновок Головного науково-експертного управління, ми побачимо, що вони посилаються на праці фахівців з теорії держави і права, даючи оцінку положенням законопроекту. Це досить не часто буває у висновках Головного науково-експертного управління, що свідчить про те, що в даному випадку має місце такий, знаєте, великий і системний, концептуальний законопроект, який дійсно покликаний внаормувати ті положення, які на сьогоднішній день є в теорії держави і права, але які врешті-решт повинні знайти відповідне законодавче врегулювання. Я думаю, що ніхто не буде сперечатися про те, що давно потребують свого врегулювання, наприклад, питання вирішення колізій між правовими актами, які існують в нашій правовій системі, але завжди вирішуються на основі загальних знань теорії держави і права, загального розуміння теорії держави і права тієї чи іншої особи, яка відповідні норми права застосовує, і багато інших положень.

Щодо концептуальних моментів і щодо зауважень на відповідність Конституції. Ми неодноразово на засіданнях комітету говорили про те, що якщо є зауваження на відповідність Конституції, які можна усунути до другого читання, значить, вони не повинні бути перешкодою для того, щоб законопроект міг бути схвалений в першому читанні. Якщо це якась концептуальна вада, тобто це неможливо усунути правками до другого читання. Тоді це зовсім інша ситуація, дійсно, законопроект може бути визнаним таким, що суперечить Конституції і не включатися в порядок денний.

Отже, пропоную за наслідками розгляду цього законопроекту підкомітетом з питань конституційного права рекомендувати Верховній Раді

за результатами розгляду в першому читанні проект Закону про правотворчу діяльність (реєстраційний номер 5707) (від 25 червня 2021 року), поданий народним депутатом Стефанчуком та іншими народними депутатами, прийняти за основу, визначити доповідачем від комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради народного депутата - пропоную себе як голову підкомітету.

Крім того, прошу записати під стенограму і внести це в рішення комітету про те, що ми звертаємось до Голови Верховної Ради з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду даного законопроекту відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правого регулювання законопроекту.

Відповідні положення, які можуть бути... на відповідність яким може бути вдосконалений даний законопроект, викладені у висновку комітету на основі висновків і Інституту законодавства, і Інституту держави і права Корецького, Міністерства фінансів, Міністерства юстиції, Головного науково-експертного управління.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольга Володимирівна.

Шановні колеги, хто хоче взяти участь в обговоренні законопроекту?

Максим Дирдін, будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Дякую, пане голову.

Я теж являюся одним із співавторів даного законопроекту. Вивчав його, і я вважаю, що він необхідний для України для того, щоб ми могли визначитися, і пріоритети, і ті нормативні акти, які є в Україні, вже створені і

можуть бути в майбутньому. Але, звичайно, що у кожного і народного депутата, мабуть, є свої пропозиції, зауваження і доповнення до даного законопроекту.

Я хочу озвучити підтримку до заступника Голови Верховної Ради пана Стефанчука щодо того, що воно має право на дискусію, воно має право бути обговореним у стінах Верховної Ради, в Комітеті Верховної Ради України. І в мене теж є доповнення і пропозиції до цього законопроекту.

То я хотів би, щоби ми підтримали в комітеті даний законопроект, і всі свої пропозиції, дискусійні питання, ми їх подали на друге читання. В тому числі, я теж буду подавати ці позиції з певним моментом. В мене теж є непогодження, то, мабуть, будемо на другому читанні їх відстоювати, обґрунтовувати і доповнювати. Так що я вважаю, що ми маємо підтримати даний законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Євгенович.

Іван Романович Калаур, будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Дякую, Андрій Євгенович.

Я хочу сказати, що законопроект, який ми сьогодні розглядаємо, це так звана законодавча канва правотворчої діяльності в нашій Україні. І дійсно, прийняття цього закону – це потреба вже оцієї 30-річної законодавчої діяльності, яка існує в нашій державі.

Чи дискусійний цей законопроект? Так, він дискусійний, але чому? Тому що він є засадницький законопроект. Не регулятивного характеру, а засадницького характеру. І, безумовно, на ті чи інші законодавчі процеси в кожного науковця, в кожного практикуючого юриста є своє бачення. І якщо ці дискусії дійсно будуть виникати з допомогою обговорення його на комітеті, я думаю, що ми ці питання нівелюємо. Законопроект надзвичайно важливий, він дуже довго писався, тому що я вперше з ним познайомився ще

осінню, і це була одна редакція. Потім він перероблявся, тому що були інші підходи і було багато зауважень до першої редакції. І в тій редакції, в якій він на сьогоднішній день є, він дійсно є оцим результатом правотворчої діяльності різних наукових шкіл, тому що не так легко, ви знаєте, дискусії велися з багатьох таких визначальних положень, що таке закон, що таке підзаконний нормативно-правовий... І, власне, цим законом ці питання чітко врегулюються.

Тому я прошу колег підтримати цей законопроект, бо він дійсно потрібний для нашої держави.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іване Романовичу.

Чи є бажання у когось ще додати? Василь Іванович Німченко, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я розумію, що я в тому статусі, що я не є співавтором цього законопроекту, мені тут легше казати об'єктивно. Я хочу, щоб ніхто не ображався, але я думаю, що тут навіть проглядається где-то якийсь конфлікт інтересів. То чи недоцільно, щоб другий комітет подивився на цей законопроект, якими авторами являється 80 відсотків Комітету правової політики. Понимаєте, про що я веду мову? Про чистоту законодавчих процедур і процесів. Це все, що я хотів сказати на счет того.

Те, що зараз скажуть колеги, звичайно, якщо є співавтор, що можна сказати? Давайте мета. Об'єктивно ми кажемо, що ГНЕУ висновок дало про порушення, невідповідність п'яти положенням Конституції України, п'яти положенням Конституції України. Чи можемо ми запускати такий законопроект в зал суду? Тут я почув від колег про те, що ми завжди так робили, ніколи ми це такого не робили. Коли протирічить Конституції, ми не казали неконституційно, ми казали не узгоджується з Конституцією, протирічить Конституції. І якщо ми тут не знайдемо консенсус, що це не протирічить, немає питань. Але якщо ми кажемо, що протирічить, і Руслан

Олексійович сам сказав, що є там питання, деякі питання, які треба буде нівелювати чи спростувати, чи виправити, разом з тим я все-таки повертаюся до того, що 80 відсотків, по-моєму, підписантів є членами Комітету правової політики. То як воно буде, про що сейчас будуть говорити співавтори цього законопроекту і за що вони будуть голосувати, давайте з цього боку подивимося.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василь Іванович.

Відповідно законопроект цей... Відповідно до розпорядження Голови Верховної Ради головним комітетом є, безумовно, наш комітет, це зрозуміло, але Голова Верховної Ради також залучив до роботи з цим законопроектом і регламентний комітет, і Комітет з питань організації державної влади, з прав людини, з питань зовнішньої політики і, безумовно, з питань бюджету, антикорупційної політики і Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу. Тобто і будь-який інший комітет також має право долучитися до роботи з цим законопроектом.

Тому, шановні колеги, якщо немає інших пропозицій, я тоді, з вашого дозволу, ставлю на голосування проект висновку Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо проекту Закону про правотворчу діяльність (реєстраційний номер 5707) з наступним рішенням.

Перше. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду у першому читанні проект Закону про правотворчу діяльність (реєстраційний номер 5707), поданий народним депутатом України Стефанчуком та іншими народними депутатами України, прийняти за основу.

Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду даного законопроекту відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України про необхідність внесення пропозицій, поправок щодо виправлення неточностей, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту,

інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту.

Визначити доповідачем від комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України заступника голови комітету Совгірю Ольгу Володимирівну.

Прошу підтримати зазначену пропозицію. Переходимо до голосування.

Хто – за? 17 народних депутатів "за". Хто – проти? Нуль. Утримались?
1 – утримався. Рішення прийнято.

Це справжня дискусія і справжня демократія.

Дякую, Руслане Олексійовичу, за участь в нашому комітеті.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Щиро вдячний всім членам шановного комітету.

Василь Іванович, а вас запрошую долучитися до цього законопроекту на рівні поправок між першим і другим. І я знаю, що ваш досвіт і фах дасть можливість його зробити ще кращим.

Я вам щиро вдячний за дискусію і сподіваюсь до подальших плідних удосконалень цього законопроекту. Дякую, шановні колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслане Олексійовичу.

Переходимо до наступного питання порядку денного. У нас наступне питання – це законопроект 3929, проект Закону про відшкодування втрат немайнового характеру (моральної шкоди). Це також перше читання. У нас головний автор цього законопроекту наш колега Іван Романович Калаур.

Будь ласка, Іван Романович, вам слово для представлення цього законопроекту. Після цього, як завжди, запитання, позиція підкомітету і виступи народних депутатів. Я також запрошу і представників Міністерства юстиції, Верховного Суду також долучитися до обговорення, тому що вони висловлювали свою позицію щодо цього законопроекту.

Іван Романович, будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Дякую, Андрій Євгенович.

Законопроект 3929 покликаний сприяти вирішенню спорів, які пов'язані із відшкодуванням моральної шкоди. На сьогоднішній день спори, які цієї категорії, порядок їх розгляду в Україні неуніфікований. І ми є свідками доволі такої складної практики, коли в одних випадках відшкодування моральної шкоди задовольняється в сумі, наприклад, 1 мільйон, в інших випадках – 5 тисяч гривень.

Чому виникла ця проблема? Проблема в тому, що в Україні не має фахівців, які би фахово підходили до вирішення питання визначення розміру моральної шкоди. Власне, цей законопроект спрямований на те, щоб в державних рамках підготувати фахівців з визначення розміру моральної шкоди і оці фахівці надаватимуть експертний висновок по його розміру.

Суть його полягає в тому також, що оцей законопроект дозволяє вирішити питання відшкодування моральної шкоди не тільки в судовому порядку, але й в позасудовому порядку, бо станом на сьогоднішній день питання відшкодування моральної шкоди вирішується виключно в судовому порядку. Якщо між людьми виник спір з приводу моральної шкоди, вони матимуть право звернутися до експерта, він зробить відповідні експертний висновок і, якщо обидві сторони розмір моральної шкоди задовольнятимуть, тоді людям немає потреби звертатися до суду і нести оцей тягар судових витрат, а також затяжний процес відшкодування моральної шкоди безпосередньо в суді. Якщо ж в одного з учасників цих відносин експертний розмір відшкодування моральної шкоди не задовольнятиме, особа не позбавлятиметься права звертатися до суду і вже безпосередньо в судовому порядку вирішувати питання відшкодування моральної шкоди. Також цим законопроектом вирішуватиметься питання уніфікації підходів до визначення розміру моральної шкоди, що в кінцевому результаті набагато спростить розгляд цієї категорії справ.

На цей законопроект було надіслано науково-експертні висновки із наукових установ, теж із провідних шкіл нашої України. Зокрема, надійшов висновок із Національного університету Ярослава Мудрого, з Одеської юридичної академії, з Інституту законодавства Верховної Ради України, з Науково-дослідного інституту Київський регіональний центр і ряд інших. Наукові установи схвалюють цей законопроект безпосередньо, оскільки цей законопроект є новітнім, не в багатьох державах такий законопроект діє. Безпосередньо є деякі зауваження, які мають редакційний характер. І ми обіцяємо, авторський колектив, ці редакційні поправки врахувати і відшліфувати цей законопроект, щоб він був такий філігранний.

Однак на цей законопроект надійшов також висновок Міністерства юстиції і Верховного Суду, вони не зовсім схвально підходять до прийняття цього законопроекту. Але я думаю, що в процесі переговорів ми зможемо знайти оті точки дотику, щоб все ж таки цей законопроект схвалювало і Міністерство юстиції, і Верховний Суд нашої держави.

Тому я прошу колег підтримати цей законопроект, бо він, дійсно, є потрібним, він, дійсно, вирішує дуже багато завдань, які на сьогодні стоять перед нашими судами.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іване Романовичу.

Шановні колеги, чи є запитання до... Народний депутат Бабій, потім народний депутат Демченко. Будь ласка.

БАБІЙ Р.В. Дякую, пане голову.

Іван Романович, скажіть, будь ласка, а ви згадували про досвід інших країн, а чи є якісь приклади інших країн, де застосовується подібна модель визначення моральних збитків...

КАЛАУР І.Р. Власне, з мого аналізу я не віднайшов таких держав, де би, власне, от було на законодавчому рівні вирішувались організаційні питання визначення розміру моральної шкоди. Ну, можливо, Україна буде піонером в цьому відношенні і нас візьмуть за приклад.

БАБІЙ Р.В. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович Демченко, потім Денис Маслов.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

У мене до автора питання. Ви сказали про причини виникнення цього законопроекту, існування уніфікованих спорів. Наскільки я зрозумів, до цієї категорії ви віднесли випадки, коли суди стягують різні суми в однакових випадках заподіяння моральної шкоди. А чи, дійсно, на вашу думку, можливі однакові випадки, оскільки моральна шкода, все-таки вона сприймається, якщо це фізична особа, кожному по-різному. І навіть, я думаю, близнюки різну моральну шкоду можуть нести. Це перше питання.

Друге питання. Скажіть мені, будь ласка, ви сказали про те, що законопроект гарний тим, що сторони можуть в поза судовому порядку стягнути моральну шкоду, при цьому необхідна згода обидвох сторін. Тобто, коли обидві сторони погодяться з експертом, який надасть відповідний розрахунок моральної шкоди, то тоді в поза судовому порядку вона виплачується винною стороною. Але чим відрізняється сьогоднішній день від того, що пропонується цим законом, майбутній, да, коли в нас просто не існує експерта, але сторони, наскільки я знаю, мають право, якщо вони узгодять моральну шкоду, і в позасудовому порядку вирішити це питання. Це друге питання.

Третє питання. Скажіть, будь ласка, законопроект, який я вивчив, він містить безліч норм, пов'язаних, саме про діяльність експертів, про таку окрему категорію, навіть якусь особливість, з особливою ознакою професію,

досить вузьку, пов'язану з стягненням лише моральної шкоди. Чи не є, на вашу думку, в такому підході десь ознаки лобістської якоїсь направленості цього законопроекту, пов'язані з тим, що ми хочемо надати ринок труда для окремої категорії, напрямку і відповідно окремий реєстр віднайти, і більше нічого?

І останнє питання. Скажіть, будь ласка, чи не є, на вашу думку, не досить об'єктивним підхід до вирішення проблеми з визначенням моральної шкоди, з регулюванням визначення моральної школи в нашій країні, пропонуючи законопроект, в якому зовсім відсутня методика визначення моральної шкоди, а посилання в цьому законопроекті знову ж таки на Міністерство юстиції, яке цю методику має розробити? Але я от при цьому до цього питання вам звертаю увагу, що у нас методика така існує з радянських часів і вона використовується адвокатами, які звертаються до суду, і я думаю, що не краще ніж інші експерти розраховують відповідний розмір моральної шкоди і єдине, що їм для цього потрібно – це існування методики.

Чи не дійсно нам просто необхідно цю методику отримати від Мін'юсту оновлену, відповідаючи сьогоденню, я не знаю, відповідній практиці, а далі дивитися на практику суду, який її формує і який може визначити відповідні суми, використовуючи цю методику, і на які будуть орієнтуватися суди. Наприклад, в нас ЄСПЛ йде по шляху відповідних виплат, він визначає вже в конкретному ряді спорів, яка виплата має бути, і це працює без будь-яких експертів додаткових і додаткових витрат на цих експертів.

Дякую.

КАЛАУР І.Р. Дякую.

Я почну, а члени робочої групи, можливо доповнять мене. По-перше, давайте з четвертого питання чи лобіюю я якісь інтереси, чиїсь інтереси.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я перепрошую, не ви лобіюєте, а сам законопроект. Я до вас, пан Іван, взагалі питань не маю. Законопроектом лобіюються інтереси.

КАЛАУР І.Р. Я розумію, тобто є суб'єкт лобіювання. Не може законопроект бути суб'єктом лобіювання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Як вам зручніше, будь ласка.

КАЛАУР І.Р. Я точно не лобіюю жодних інтересів і ніхто на мене якось не впливав, не матеріально зацікавлював. Тобто цей законопроект – це моє бажання врегулювати ті відносини в суспільстві, які на сьогоднішній день не до кінця врегульовані.

Щодо методик. Зрозуміло, що на сьогоднішній день в світі є п'ять методик, які використовують для обрахунку розміру моральної шкоди. Я от більш чим переконаний, жодну з цих методик не потрібно впроваджувати, імплементувати в законодавчий акт, тому що це не є предмет законодавчого визначення, зокрема в законі.

З приводу експертів, які, власне, будуть надавати послуги по визначенню розміру моральної шкоди, це не буде якась окрема каста в цій спільності експертів, це просто будуть фахівці, вузькоспеціалізовані фахівці, які будуть надавати послуги виключно по визначенню розміру моральної шкоди. Якщо вас цікавить питання асоціації цих фахівців, то в законі чітко прописано, яке функціональне призначення цієї асоціації, тому що, власне, ця асоціація, вона, крім того, що буде проводити там не перекваліфікацію, а підвищення кваліфікації, вона буде покликана також захищати права цих експертів. І саме основне функціональне завдання, яке на неї покладається, - це все ж таки забезпечувати процес єдиного підходу до визначення моральної шкоди.

Ви ставите питання, чи можна якусь одну методику застосовувати. Ні. Чому? Тому що на сьогоднішній день стаття 23 Цивільного кодексу визначає чітко, в яких випадках виникає потреба відшкодування моральної шкоди. І зрозуміло, що для кожного з цих випадків будуть розроблятися свої методики. Тому єдиного якогось підходу до визначення розміру моральної шкоди, який би уніфікував усі ці чотири випадки, які передбачені статтею 23, звичайно, це не може бути. Мова йде про те, що по кожному напрямку будуть вдосконалюватися методики, які будуть чітко визначати розмір моральної шкоди в залежності від того, з яких підстав моральна шкода була заподіяна.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Романович.

Народний депутат Маслов, будь ласка. Потім народний депутат Новіков.

МАСЛОВ Д.В. Іван Романович, до вас як до автора запитання. Скажіть, будь ласка, законопроектом передбачається зменшення ставок судового збору. У нас наче в судовій системі і так, дякуючи нам, не все гаразд, в тому числі з бюджетом тим більше. Який сенс зменшувати настільки судовий збір по цій категорії справ, ну, чому ви заклали це? Тим більше, що, я звертаю увагу, що згідно законопроекту шкода може визначатись як експертом відповідним на стадії подання позову, так і, власне, просто позивачем. Чому вона ставилась в 1,5 відсотка, наприклад, ставка судового збору? Ну, коли ти пишеш мільйон, а в тебе реально, не розраховуєш на це, щоб ти не подавав аби що до суду і щоб ти подавав більш-менш обґрунтовану якусь заяву і заявляв вимоги більш-менш реальні. Якщо ти зменшуєш ставку судового збору і при цьому даєш позивачу можливість визначати самостійно розмір моральної шкоди, що абсолютно логічно, звичайно що, то я особисто не розумію для чого це було зроблено. Тому що зрештою це фінансується в нас

судова система, яка в нас і так, яка є хронічно в нас недофінансована. Перше питання.

І друге питання. Скажіть, будь ласка, тут вносяться зміни до процесуальних кодексів, окрім Кримінального процесуального. Скажіть, будь ласка, на вашу думку, як буде визначатись в межах Кримінального процесуального чи потребує Кримінальний процесуальний кодекс удосконалення в цій частині, в тому числі і в частині потерпілого, юридичної особи і так далі?

Дякую.

КАЛАУР І.Р. Дякую, колего.

З приводу цього розміру. Це не є остаточне, кінцеве рішення робочої групи. Ми виходили з того, з таких міркувань. В Законі "Про судовий збір" є максимальна межа судового збору, коли подається позов про відшкодування шкоди, і є мінімальна межа. І якось ми хотіли отак, щоб відійти від тих меж. Бо все ж таки практика показує про те, що позови подаються на значні суми. Ми взяли оцю цифру, яка зазначена в законопроекті. Хоча це питання знову ж таки дискусійне. І ми можемо в процесі обговорення підійти до якогось спільного знаменника, і щоб це питання було врегульовано.

Друге питання, забув про що.

МАСЛОВ Д.В. По кримінальному.

КАЛАУР І.Р. А, по кримінальному. Ну, вся справа в тому, що відшкодування моральної шкоди здійснюється в межах цивільного судочинства. Тому, якщо виникає питання при вчиненні злочину і заподіяння моральної шкоди, то це питання відшкодування моральної шкоди автоматично трансформується в площину цивільного судочинства.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Михайло Миколайович Новіков, запитання.

НОВІКОВ М.М. Ні, це не запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Після...

КАЛАУР І.Р. Він як співавтор може щось...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви можете як співавтор.

_____ . *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо ви можете дати відповідь на попереднє запитання, да, будь ласка, додайте щось.

НОВІКОВ М.М. Справа в тому, я підтримую Івана Романовича, справа в тому, що метою даного законопроекту... була поставлена мета досягнути, вирішити певну якусь проблему. Проблема якраз полягає в тому, що на такому законопроекті, може, в такому вигляді будемо його опрацьовувати до другого читання, є запит самого судді. Я вам кажу як суддя, бувший суддя, з чим я стикався у своїй практиці і про що я спілкувався з суддями.

Є дві особи, яким може бути завдано моральна шкода – є фізична особа і є юридична особа. Принципи і підходи зовсім різні. Якщо у фізичної особи це пов'язано з моральними стражданнями, то у юридичної особи це пов'язано з діловою репутацією. І необхідно визначити ту суму, необхідну для відновлення ділової репутації.

Я вам скажу, коли така справа попадає до судді, то визначити певний якійсь розмір, який визначив... чи сама сторона визначила, чи визначив адвокат, який готував цю справу, суддя не є тим фахівцем, який може

перевірити і дати чітку відповідь на те, правильно чи неправильно. Даний законопроект буде давати можливість і сприяти тому, щоб сторона при підготовці позову або може в процесі медіації уже мати певну кваліфіковану відповідь на той розмір моральної шкоди, який йому заподіяний. От у цьому якраз є мате.

І друге. Мета є якраз для того, щоб створення саме цієї асоціації, щоб ця асоціація слідувала за діяльністю тих членів своєї асоціації, які будуть однаково застосовувати ті методики, які будуть розроблені. Однаковість полягає в тому...

І друге – це реєстр. Я вам скажу як суддя бувший, суддя у відставці, да, коли виникає у судді питання, а кому надіслати справу для визначення і перевірки обґрунтованості розрахунку визначеного в позивній заяві. У нас є тільки одна установа – це КНДІСЕ, яка насправді, чи зможе вона відповісти на ці питання, чи є достатньо фахові там спеціалісти з цього приводу. А ця установа якраз... організація, яка буде створена, вона якраз буде готувати цих спеціалістів, куди входити будуть медичні працівники, будуть входити економісти і будуть входити юристи. І буде узагальнювати ту практику і методика і розробляти для затвердження Мін'юстом саме ті методики, які будуть потім застосовуватися в судовій практиці.

МАКАРОВ О.А. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олегу Анатолійовичу, якщо у вас є запитання, будь ласка.

МАКАРОВ О.А. А якщо позивач і відповідач принесуть різні висновки, що ви будете робити?

НОВІКОВ М.М. Ви знаєте, що буде. Якщо позивач і відповідач принесуть від різних фахівців різні висновки, суд має право призначити експертизу. Знову ж кажу...

_____. Це за клопотанням.

НОВІКОВ М.М. За клопотанням. Оскільки це не буде експертизою, це буде висновок спеціаліста, бо експертиза відповідно закону експертизою може бути тільки тоді, коли вона призначена судом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій Олексійович Демченко, запитання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Уточнюючи до Михайла Миколайовича. Так, дякую.

Ви сказали про те, що оце буде експерт, то саме він буде визначати. Це дуже гарно, що цей експерт буде визначати. Але на сьогоднішній день у нас цю функцію по суті виконують хто – адвокати, сам позивач, суд? Тобто за цією логікою, наскільки я зрозумів, то всі ці, хто зараз визначають, вони не експерти і вони не мають визначати. Так я зрозумів вас?

Договорю, я перепрошую. То у мене виникає тоді питання, що ці особи стануть експертами лише внаслідок того, що їх буде включено до реєстру, лише внаслідок того, що вони входять до асоціацій, лише внаслідок чого ще там якихось технічних моментів. Але, на мою думку, чи з цим ви погодитесь, в основному і ці особи стають експертами, коли є методика, якій вони слідує і надають відповідний висновок зі свого боку, розрахунок за цією методикою. І ключовим є не те, до якого реєстру він відноситься та чи інша особа у даному випадку, а наскільки вона має методику, якою може використовувати, і наскільки ця методика є дійсно спроможною надати можливість у підрахунок за неї, визначити відповідну шкоду.

І більше того, тоді самі судді з таким підходом не можуть взагалі сперечатися з цією експертизою, яку надасть відповідний експерт. Тоді судді мають взагалі не бути експертами в питанні визначення моральної шкоди, вони не можуть це оцінювати, тоді вони мають просто сприймати цю цифру автоматично і все. Ну, десь такий.

На мою думку, ще раз кажу і є важливість у питанні, правильно ви говорите, суддів, це існування методик, на які можна орієнтуватися. Але знову-таки ви самі в самому законопроекті вказуєте, що це приблизний орієнтовний розрахунок. Тобто цим самим ви вказуєте, що при існуванні будь-якої методики, при існуванні будь-якого експерта не можна визначити цифру, яка однозначно буде такою, яка підлягає стягненню. Вона може бути більша, може бути менша, знову ж таки це буде оцінка суду. І суд буде оцінювати, знову ж таки використовуючи методику, роблячи повторно ту ж роботу, що зробив експерт, і використовуючи ту інформацію, і ті докази, які є в справі.

На мою думку, недоречним є відповідний законопроект, недоцільним...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, я перепрошую, запитання, що ми потім будемо обговорювати. Якщо є запитання...

ДЕМЧЕНКО С.О. На мою думку, досить достатньо існування методики. Чому, на вашу думку, недостатньо існування методики, за якою проводиться відповідний розрахунок суми моральної шкоди? Методик, вона може бути не одна, для кожного випадку, для відповідних типів випадків, я не знаю.

Дякую.

НОВІКОВ М.М. Я вже вам пояснював те, що за діючим законодавством та методика є недостатньо досконалою і, знову ж кажу, навіть суддя якщо знає цю методику, він не є фахівцем у визначенні, він не є

економістом. А тут мають бути знання економіста, не тільки юриста, бо суддя тільки юрист, а тут мають бути ще знання економіста, оскільки...

_____. Психолога.

НОВІКОВ М.М. Психолога і так далі, це коли стосується фізичної особи.

Я вам приведу просто один приклад, не гаючи часу. У мене була конкретна справа. Справу готували адвокати. Я не буду називати цю установу, це була дуже авторитетна наукова установа, яка подавала позов відносно іншої установи щодо відшкодування моральної шкоди. Один волейбольний клуб до іншого волейбольного клубу, пов'язано було з трансферами.

І знаєте, як була визначена ця моральна шкода? Є 20 гравців, і кожен з них морально страждав на 10 тисяч, умовно кажучи. Помножили 20 на 10 тисяч і це був розмір моральної шкоди. Це була, я не хочу просто називати цю установу, бо вона дуже авторитетна, і ми її тут сьогодні навіть згадували. І такий позов до мене надійшов. І мене дуже переконували, що дуже правильно і розумно, фахово до цього підійшли.

Цей законопроект надає можливість розширити мережу таких фахівців, які будуть сприяти особі, якій завдано моральної шкоди, для того, щоб вона могла чітко зрозуміти, дійсно їй завдали моральну шкоду чи, і в якому розмірі ця моральна шкода. Це буде сприяти медіаційним процесам. Я вас не перебивав, Сергій Олексійович. Буде сприяти навіть процедурі медіації, коли адвокат готує в інтересах позивача певний якийсь документ, робить певне якесь обґрунтування розміру моральної шкоди, він є зацікавленою особою, він представляє цю особу. І інша особа, відповідач майбутній потенційний, яка завдала цю моральну шкоду, вона сприймає цю особу не як об'єктивну особу, яка має незалежну точку зору.

В даному випадку такий фахівець буде незалежною особою, яка надасть можливість в процесі медіації спонукати іншу особу, яка завдала моральну шкоду, не доводити справу до суду і вирішити це питання в досудовому порядку. Навіть і це вже буде корисним.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запитання. Да, будь ласка, Максим Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Пане Роман, дивіться, я теж був неодноразово як адвокат в таких справах щодо моральної шкоди, там, де були експертизи, де не було експертиз, де просто позивач визначав суму моральної компенсації...

_____. *(Не чути)*

ДИРДІН М.Є. Просто професійна дискусія. От я завжди мовчу, але тут є питання. Я просто в багатьох справах був і на одній, і на іншій стороні. І я вивчав це питання професійно.

От у мене питання щодо цього законопроекту. От ваша пропозиція, вона на майбутнє буде ставити таку імперативну позицію для судді в прийнятті суми, ціни? Я до чого питаю, зараз я вам поясню, чому я питаю. Визначення. Чи потім суддя отримає висновок експерта і потім скаже, наприклад, умовно кажучи, назвав суму матеріальних компенсацій там 50 тисяч гривень, а потім він прийняв, наприклад, 5 тисяч гривень або все-таки 50 залишив. Тобто чи суддя в майбутньому буде відходити від цієї суми, чи буде він притримуватися оцієї суми, яка буде визначена експертом?

КАЛАУР І.Р. Ми ніяким чином не намагаємося... Ви знаєте, це таке доволі провокаційне запитання. Чому? Тому що суддя в своєму рішенні керується власним переконанням, керується принципом розумності,

справедливості і добросовісності. І цей висновок, який надасть експерт, він ніяким чином не може бути обов'язковим для судді, тому що ми... якщо він буде обов'язковим для судді, ми порушуємо всі принципи судочинства. Він матиме рекомендаційний характер, але вже остаточне рішення суддя буде приймати на власний розсуд, керуючись оцими засадами, які на сьогоднішній день в нас існують в судочинстві.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Да, це зрозуміло, що суддя завжди... Я розумію, да.

Бабій Роман, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Отут поподробнее. Суддя завжди що?

_____. Ви сказали рекомендаційний характер буде мати експертиза. А не матиме силу доказу по справі?

КАЛАУР І.Р. Як не матиме силу доказу?

_____. Якщо рекомендаційний характер... *(Не чути)*

КАЛАУР І.Р. Бо нащо тоді її проводити... *(Не чути)*

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми розуміємо всі, що суддя незв'язаний висновком експертизи. Але, враховуючи практику судову, ми розуміємо, що судді більш-менш все ж таки схиляються до висновку експерта, аніж приймають на себе відповідальність від нього відійти радикально.

Народний депутат Бабій, будь ласка. Пане Максиме.

_____. Дякую.

У мене таке питання до авторів. Відповідно до тексту закону він через три місяці після прийняття набирає чинності. Відповідно сторони і суди отримують право його застосовувати і користуватися, назвемо так, послугами експертів з питань визначення моральної шкоди. Кваліфікаційне свідоцтво експерта видається, якщо не помиляюсь, асоціацією. Асоціація формується з експертів. То питання тоді: яким чином сформувати поле експертів після набрання чинності даним законом, оскільки в нас виходить трохи замкнуте коло? Асоціація видає кваліфікаційне свідоцтво експертів, а експерти формують асоціацію. Можливо, скажуть якесь своє бачення.

КАЛАУР І.Р. Да, тут є колізія. Вся справа в тому, що спочатку все ж таки будуть експерти, вони пройдуть курс відповідної підготовки в тому порядку, як це розписано в законі. Буде сформована асоціація, і тоді... Так ми мусимо розв'язати це питання, інакше ми його не зможемо розв'язати. Тобто допоки не буде фахівців, не може бути створена асоціація, в кінцевому результаті вона буде видавати ці свідоцтва своїм засновникам.

_____. Пане голово, уточнююче питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

_____. Дивіться, навчання фахівців, по тексту законопроекту, здійснює навчальний заклад, договір з яким укладає асоціація, ніхто інший. Просто мені здається, моя думка, що тут не вистачає якихось... блоку "перехідних положень", які врегульовують питання початку дії цього закону. На вашу думку, достатньо цього ....., чи, може, дійсно не вистачає чогось?

КАЛАУР І.Р. Та, там не вистачає. Власне, ми змушені будемо прописати в "Перехідних положеннях", що спочатку будуть підготовлені фахівці. А потім вони створять асоціацію, а далі почне працювати механізм. Всі інші, які будуть навчатися після того, як створена асоціація, вони будуть працювати за тим механізмом, який вже прописаний в законі. Іншого я варіанту не бачу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питання.

_____ . Контрольний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, давайте.

_____ . Пане Іван Романович, до того, що сказав Роман Вячеславович, скажіть мені, будь ласка, все зрозуміло, утворюється відповідна асоціація до чи після, але, на вашу думку, чи не є первісним взагалі поява методики, методики відповідної оцінки. Якщо цієї методики немає, то чому ми будемо вчити тих експертів, якщо вони навіть підуть до школи відповідної? І коли ця методика буде? І взагалі, ще раз кажу, колеги, поверніться, проблема ж не в експертах, проблема у відсутності методики, можливо, а в якихось, дійсно, уніфікаціях, як ви правильно сказали, але не того, щоб виникли особи, які внесені в реєстр, які не внесені в реєстр, які сплатили за навчання, не сплатили за навчання. І серед них, до речі, економісти і соціологи, психологи, юристи, аудитори, будь-хто, це в законопроекті, хто може бути судовими експертами. Я не заперечую.

КАЛАУР І.Р. Я більше скажу...

_____ . Правда, може, нам просто треба примусити трошки швидше вирішити проблему з методикою, якщо, дійсно, і судді це питання

підтримають з боку Мін'юсту або разом із суддями, і напрацювати цю методику. Якщо є необхідність, можемо прийняти в цьому участь. І це допоможе вирішити. Взагалі гарно було б почути суддів діючих. Тут є Верховний Суд, я думаю, що це також вплине.

Дякую.

КАЛАУР І.Р. Я відповім на ваші запитання. Я більш скажу, ви знаєте, допоки не буде зорганізований навчальний процес, ми не можемо запусити цей весь механізм, в тому числі і розробка методик, адже спочатку людей потрібно підготувати і не тільки визначити методику, і навчити його тієї методики, це має бути комплексний навчальний процес, в тому числі і вивчення міжнародного досвіду, напрацювання цих методик для кожного випадку заподіяння моральної шкоди. Коли оцей навчальний процес буде зорганізований, тоді ми можемо говорити про дію цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іване Романовичу.

Якщо немає інших запитань, я прошу, Іван Романович, дуже коротко просто резолютивну частину пропозицій підкомітету, а після цього перейдемо до обговорення. Я також надам слово нашим запрошеним.

КАЛАУР І.Р. Підкомітет з питань цивільного і адміністративного законодавства розглянув цей законопроект і за результатами розгляду рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про відшкодування втрат немайнового характеру (моральної шкоди) (реєстраційний номер 3929), поданий народним депутатом Калауром та іншими народними депутатами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прийняти за основу, я так розумію, і доповідачем визначити голову підкомітету Івана Романовича Калаура. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до обговорення. Але я з урахуванням того, що вже багато було сказано під час такого нашого задання запитань і

відповідей, я наразі надам слово Володимиру Антоновичу Ватрасу, він є також одним із співавторів, потім Максим Дирдін. Після цього я просто дозволю собі надати слово представникам Верховного Суду, Міністерства юстиції. Мабуть, вони ще якісь мають доводи, які також можуть бути застосовані при обговоренні цього законопроекту.

Володимир Антонович, будь ласка.

ВАТРАС В.А. Вельмишановні колеги, як бачимо, законопроект, поданий Іваном Романовичем, викликав більш жваву дискусію, ніж фундаментальний законопроект про правотворчу діяльність. Про що це свідчить? Це свідчить про те, що кожний з нас має певний теоретичний і певний практичний досвід участі в конкретних справах, і, мабуть, в кожного з нас виникали певні проблеми в цій частині. І, власне, яка основна мета даного законопроекту? От у мене як у адвоката також було багато ситуацій, коли в судовий процес приходять сторона і приносить незрозумілий висновок спеціаліста на одному аркуші, де зазначено, що розмір моральної шкоди, заподіяної Іванову, становить 300 тисяч гривень. Немає ніяких розрахунків, немає ніяких методик, немає жодного обґрунтування, але є документ, який називається "Висновок спеціаліста". Це одна сторона медалі.

Друга сторона медалі. Тривала практика застосування цього інституту зводилася до чого? Що суддя на власний розсуд визначав розмір моральної шкоди. І давайте уявімо собі ситуацію, що, наприклад, в судді в ДТП загинула дитина, і цей суддя розглядає справу про ДТП, де є аналогічна ситуація. От скажіть, будь ласка, якого вироку, да, в частині задоволення цивільного позову нам очікувати? Безумовно, тут суб'єктивний фактор буде мати місце, оскільки в судді була така історія в житті, і, мабуть, цей розмір буде не ґрунтуватися на обставинах справи, на доказах. Чи інша сторона медалі, коли там суддя, можливо, хоче підкріпити свою правову позицію якимись іншими доказами.

Тому основна мета цього законопроекту – надати можливість суду скористатися компетентною допомогою експерта. Так, можливо, назва закону, як правильно зазначає ГНЕУ, не в повній мірі відповідає тій меті, яка є в законпроєкті. Тому що тут суть законпроєкту полягає не у визначенні питання застосування цього інституту, а скоріше у визначенні розміру моральної шкоди, у критеріях цього. Але Іван Романович, знову ж таки взяв на себе дуже відповідальну роль, оскільки він один з небагатьох розробив цей законпроєкт, ми його підтримали. Тому, безумовно, є проблеми. Але ця гостра дискусія, яка сьогодні була, вона свідчить про те, що даний законпроєкт має право на існування. І я глибоко переконаний в тому, що ми між першим і другим читанням, якщо я от буду просити колег його підтримати, зможемо мобілізуватися і врахувати всі сьогодні висловлені зауваження і пропозиції і щодо методики Сергія Олексійовича, і щодо судового збору, дійсно, абсолютно логічне питання підняв мій колега Денис Маслов, і стосовно механізму впровадження даного законпроєкту.

Тому особисто я буду просити членів комітету підтримати даний законпроєкт, і знову ж таки беру на себе зобов'язання як співавтор разом з Іваном Романовичем і іншими колегами доопрацювати його, якщо він буде підтриманий в залі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Євгенович Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

От чому я задав це запитання, тому що я був у судах і на одній стороні, і на іншій стороні. І коли ми говоримо про позов, то і підготовка до позову визначення суми моральної компенсації, майбутній позивач звертається до спеціаліста, беруть експертне дослідження або висновок спеціаліста, він

кладе вже його в позов, ідуть в суд. Якщо сторона одна не погоджується із сумою, тоді вже на прохання суд призначає експертизу, і в експертизі...

До чого веду питання? Тому що навіть коли вже була призначена експертиза, були проведені дослідження. Цей позивач був об'єктом дослідження. Провели, він там надав багато моментів, з яких причин він отримав таку моральну компенсацію, і судді на 2016 рік рахувалося порядку 50 тисяч гривень. Експертне дослідження було менше суми – 32 тисячі, десь так було, а експертиза ще більше нарахувала.

Тоді була жвава... в суді навіть кожний момент розбирали цю експертизу, викликали експерта та допит. Експерт пояснював, чому так, а не по-іншому було зроблено.

І тому я дійсно кажу про те, що тут питання в методиці. Якщо ми говоримо про об'єктивність, щоби майбутні особи або об'єкт, який буде... проводиться над ним експертиза щодо визначення міри моральної шкоди, компенсації, буде впливати чи не буде впливати на експерта. Він завжди буде мати цей фактор, навіть коли, можливо, буде вже й експертиза, і не буде гарантії, не буде мати гарантії те, що може він не впливати на експерта. В даному випадку в підсумку суд прийняв... із 50 тисяч гривень, він спустився десь до 3 тисяч гривень. Моральна компенсація була.

А от що стосується методики досліджень, да, дійсно, оце проблема є, тому що методика, вона... я навіть зараз, за два роки, але методика ще була застаріла і визначалася в такому варіанті, як вона була за ті часи, і в кожному випадку вона визначається індивідуально для кожної особи або в кожній справі.

Так само було і в питаннях, де не було експертизи, сам позивач визначав. І обґрунтовуючи позицію суми, чому він виходить саме з тієї суми без експертного дослідження, і по поводу питання, де зазначив Маслов, судового збору, що по поводу судового збору, це дуже занижено і воно є невірним, з моєї точки зору, що воно є неправильним, ця позиція.

І дійсно дискусія жвава, цікава, і цікаво ще послухати представників судової влади, як вони вважають.

А з іншої..., що, можливо, і визначення розміру моральної компенсації перша інстанція буде визначатися, мабуть, із позиції практики Верховного Суду України в подібних правовідносинах.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Євгенович.

В мене є пропозиція, я дам слово всім. В мене є пропозиція зараз, давайте послухаємо і представників Верховного Суду, і Міністерство юстиції.

Шановний пан Бабанли, да, запитання до вас. Не запитання, тобто прохання висловити позицію Верховного Суду. Я знаю, що позиція, яка полягає в тому, що ви не підтримуєте цей законопроект.

Але тут зараз була дуже професійна дискусія, яка в тому числі вона стосувалася того, чи потрібно законодавчо врегулювати, чи, можливо, судова практика за якісь там 5, 10, 15 або 150 років дійде до того, що по відповідних випадках буде сформований якийсь рівень морального відшкодування, як це відбувається, наприклад, в практиці Європейського суду з прав людини.

Тому що ми з вами знаємо, що навіть в аналогічних ситуаціях у Європейського суду з прав людини різний підхід, наприклад, до різних країн. Тобто може бути компенсація, наприклад, 5 тисяч євро стосовно України, а в такий самий випадок стосовно Франції це може бути 10, наприклад.

Тобто це дуже цікава дискусія, тому пане Расім, питання до вас, а потім я надам слово Олександрю Банчуку.

БАБАНЛИ Р.Ш. Дякую, Андрій Євгенович.

Доброго дня, шановні народні депутати! Цей законопроект насправді викликав дуже велику цікавість у Верховного Суду і той висновок чи той лист, який був надісланий на комітет, просимо сприймати як таке

конструктивне опанування. І хотіли просто привернути увагу до тих застережень, які виникли у нас, коли ми прогнозували яким буде процес застосування цих нормативно-правових актів.

По-перше, як уже сьогодні було сказано, однією із цілей законопроекту є визначення більш суворої регламентації порядку визначення розміру моральної шкоди і таким чином сьогодні було сказано, що на сьогодні суд вирішує це питання на власний розсуд.

Добре це чи погано? Хтось таки має мати розсуд при визначенні моральної шкоди, оскільки людський фактор і фактор емпатії, і фактор розумності і справедливості забрати не можна і перевести його на калькулятор також неможливо. І для того, щоб розуміти сукупність тих факторів, які мають братись до уваги, звісно, що в певних випадках можуть бути певні формули, які можуть підлягати розрахунку, але в більшості цих випадків саме це питання, воно навряд чи підлягає такому методичному розрахунку, який би міг суд брати і ось так розуміти, що те, що він ухвалює в своєму рішенні, воно буде однозначно відповідати ступеню характеру страждань, оскільки ключове в моральній шкоді – це страждання.

Страждання якось оцінити на математичну формулу, зрозуміло, що досить складно. Ось, наприклад, приклад літньої відпустки. Не полетів літак, якась сім'я, яка планувала собі відпустку, вона не потрапила туди, куди вона хотіла потрапити. В цьому ж літаку, наприклад, летить особа, яка мала просто відрядження, можливо, навіть вона зраділа, що цей літак нікуди не полетів, так? Якщо брати, що була б методика, об'єктивні фактори, вони тут дуже схожі і ціна квитка, час вильоту, місце вильоту і місце прильоту, вони тут є ідентичними, але фактор страждань цих, він буде різним. І тут виходить питання, чий тут буде розсуд, розсуд судді чи розсуд того експерта, який пройшов навчання в вищому навчальному закладі і, можливо, за своєю фаховістю конкуренції з суддею не може бути, скажемо так, під сумнівом.

Далі, що тут також ми помітили – це хотіли привернути увагу на питання доступу до суду. Виходить так, що законопроект передбачає два

варіанти: або особа іде і отримує цей висновок в експерта, і іде з цим висновком до суду, або другий варіант – вона самостійно розраховує суму своєї моральної шкоди, але відповідно до методики. Тобто третього варіанту ми так в законі і не побачили.

Відтак, як би там не було, ми розуміємо, що можливо в судовому порядку і саме представництво не фахівцями, а їм потрібно буде брати цю методику, відповідно до методики, по-перше, знати, що цю методику потрібно брати, і це складно.

Наступний етап – це позови так звані про стягнення 1 гривні. Багато сьогодні говорилося про ЄСПЛ. ЄСПЛ в деяких випадках каже, що сатисфакцією є саме задоволення позову. Тобто досить часто особи ідуть в суд для того, щоб отримати рішення про те, що його сусід неправий. За умови реалізації цього законопроекту все одно потрібно буде проходити, отримувати висновок на мільйон, а позиватись на 1 гривню, так, і ще потім, можливо... (*Шум у залі*) І знову ж таки якщо суд буде там враховувати чи не враховувати, це буде підставою для апеляційного оскарження. І знову ж таки перевіряти позовну заяву. Особа, наприклад, цілком може не погодитися із розрахунком той, який буде здійснено експертом. І виходить, що це буде додаткова складність у позовній заяві обґрунтувати, чому той розрахунок, який здійснений відповідно до методики, її не влаштовує. І це знову ж таки, як перевіряти суду. Ну, поставимо себе на місці судді. Я майже на 100 відсотків гарантує, що окремі судді, які будуть бачити розбіжність у цих сумах, можливо, будуть залишати цю заяву без руху для усунення недоліків. Тобто це буде такий момент.

Далі по обов'язковості чи необов'язковості висновку експерта. Ну тут виходить, що сторона двох медалей. Або ці висновки будуть такими, з великою долею імперативності, і таким чином можна буде забезпечити єдність практики по однаковим категоріям спорів, але тоді ми зменшуємо суддівську дискрецію, що навряд чи можна вважати обґрунтованим, або суди не будуть враховувати ці висновки і не обов'язковими ці висновки будуть. І в

такому випадку ми залишимося в тій ситуації, в якій ми є на сьогодні. Тобто якийсь розрахунок буде, але судді його не будуть враховувати. На сьогодні ж є норма така, що... Висновок у законопроекті пропонується, що висновок експерта при визначенні моральної школи є обов'язковим під час розгляду справи. На сьогодні ми теж з колегами дискутували і з суддями в тому числі, як читати цей пункт, чи це обов'язковий для ухвалення рішення, чи обов'язковий просто як матеріал у справі.

Інші застереження також у висновку, у нашому листі Верховному Суду вони відображені. Також хотіли б звернути увагу на те, що ми подивилися по кількості, на жаль, не можна по всій системі ці дані порахувати, але по Верховному Суду за три роки спорів, пов'язаних із відшкодуванням моральної шкоди, було розглянуто 5 тисяч, тобто усього з 300 тисяч справ, які були розглянуті Верховним Судом. І в цьому контексті ставимо під сумнів, а чи доцільно створювати таку дуже велику нагромаджену систему із створенням асоціацій, експертів, їх навчання, сертифікації Міністерства юстиції для того, щоб лише забезпечити аргументацію однієї сфери судових спорів, які існують на сьогодні.

Це ті застереження, з якими ми хотіли звернутися до комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Расіме, за вашу експертну позицію, це є дуже важливим для народних депутатів при опрацюванні цього законопроекту. І я розумію, що, мабуть, дискусія у Верховному Суді була приблизно така сама, як ми бачимо зараз, тому що, дійсно, питання потребує врегулювання, тому що ми розуміємо, що є проблема і проблема є великою, але способи цього регулювання ми також маємо підібрати.

Пан Олександр Банчук, питання, тобто ваша позиція, Міністерства юстиції, і таке запитання від мене, в тому числі воно лунало сьогодні, чи можливо просто за рахунок прийняття якоїсь інструкції або якоїсь... Да, як це до інших видів судової експертизи на рівні Міністерства юстиції для того, щоб врегулювати це питання? Пан Олександр, будь ласка.

БАНЧУК О.А. Доброго дня, колеги! Банчук Олександр, Міністерство юстиції. Я зв'язаний висновком, який ще минулого року був підписаний міністром, тому позиція яка. Вона в тому полягає, що ми не підтримуємо, тобто... Але найбільша і пункт, який є в цьому висновку на десяти, здається, чи більше сторінках, в тому, що фактично йдеться про певне розділення одного статусу судового експерта. А відповідно наші, я особисто вважаю, що все-таки положення про судових експертів має, воно відображено в Конституції і додатково ще, що судовий експерт у відносинах з судом матиме ще один статус, а теоретично цей законопроект передбачає це, це є найбільша проблема.

Про ваше, Андрій Євгенович, просто в нас у висновку немає цього питання чи можна цю проблему вирішити без змін до закону. Тому я зараз не можу, я можу тільки... під запис я не можу це сказати, я можу тільки... тому що висновку цього немає, позицію Міністерства юстиції. Але, очевидно, що найбільш дискусійний – це статус судового експерта. Якщо далі... І відповідно нашого фахівця... Якщо до другого читання, знову ж це не під висновок... буде вирішено це питання, то тут уже вирішувати вам. Але знову ж загальна наша позиція, що ми не, пробачте, але непідтримка з боку Міністерства юстиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олександрє.

БАНЧУК О.А. Але виключно це найважливіше питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз переходимо до виступів народних депутатів. Я пам'ятаю, мабуть, першим був пан Роман. Роман Бабій, потім Сергій Демченко, потім Денис Маслов, а потім Михайло Новіков.

БАБІЙ Р.В. Дозвольте, перед тим як виступити, питання до шановного заступника міністра. А вашу позицію можете сказати з приводу... не позицію міністерства, а з приводу регулювання за допомогою методик, конструкцій...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Романе, давайте не будемо ставити в незручне становище, тому що він доповідає висновок міністерства.

НІМЧЕНКО В.І. Він доповідає як експерт чи фахівець, от вам і питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як заступник міністра.

БАНЧУК О.А. Колеги, я представляю тут позицію Міністерства юстиції, у мене є позиція міністра. Тобто не буду я на цій позиції, я тоді буду як експерт, фахівець виступати, я не знаю...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Романе, є виступ ваш, будь ласка.

БАБІЙ Р.В. Колеги, я, звичайно, вітаю спроби колег врегулювати це дійсно складне питання, цю проблему, намагатися надати їй, скажімо так, правової визначеності. Але бентежать ті механізми, з допомогою яких це пропонується зробити.

Є ряд питань, які піднімалися в запитаннях, це щодо перехідних механізмів, щодо ставки судового збору, чому вона зменшується там в 40 чи 50 разів в умовах, коли держава не може нормально профінансувати судову систему, а фонд, в який поступав судовий збір він безпосередньо використовується на фінансування судової системи. Да, питання є до пропозицій і змін до 23 статті ЦК, яка вказує про обов'язковість висновків таких експертів. Ці питання, я усвідомлюю, що ми на стадії там висновку до

першого читання, ці питання, погоджуюсь, можна вирішити правками до другого читання.

Але є певні, на моє переконання, концептуальні моменти, які, наприклад, висловлюю свою думку, змушують мене утриматись при голосуванні за рекомендацією до першого читання.

По-перше, йде мова про виділення такої собі касти експертів із загального пулу судових експертів, це експерти з питань визначення моральної шкоди. Мін'юст про це згадував. В законі про... Це по суті буде, мабуть, перша, якщо не помиляюсь, категорія експертів, якій буде надано окреме правове регулювання з власним органом, який відрізняється від Мін'юсту, і створюється такий собі пул особливих експертів.

Також, як я вже казав щодо саморегульованої так званої організації, асоціації цих експертів, теж виникають питання. Скажемо так, невже недостатньо повноважень Мін'юсту для того, щоб регулювати діяльність такого виду експертів, як воно робить з усіма іншими експертами?

І до того ж, цій асоціації, як на мене, надаються надмірні певні повноваження. Зокрема це визначення, хто навчає експертів, видача кваліфікаційних свідоцтв, притягнення до відповідальності, контроль над підвищенням кваліфікації і таке інше.

Знову ж таки питання до реєстру цих експертів. Я так розумію, що, ну, це, скажемо так, наскільки він необхідний. Це очевидно, що це додаткові певні фінансові затрати. Хто їх буде нести? Якщо не держава, то, очевидно, що асоціація через членські внески, мабуть, з експертів буде фінансувати цей реєстр. Але знову ж таки мені незрозуміло, навіщо він? З урахуванням того, що, як от Верховний Суд надав інформацію, ця категорія справ не така вже й поширена. От, власне...

А цим питанням, врегулювання діяльності експертів, врегулювання їх, врегулювання... унормування діяльності асоціації їх, реєстру присвяченодесь дві третіх норм закону. Тому моє переконання, от це саме та концептуальна річ, яка, на мою думку, має врегулюватись по-іншому, а

відтак я буду утримуватися від голосування про рекомендацію прийняти в першому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Романе, дякую.

В мене є пропозиція. Шановні колеги, візьму на себе цю відповідальність. Я особисто розумію, що сама ідея є дуже важливою, і я розумію, що сьогодні ми з вами почули декілька дуже таких складних питань, які однозначно постануть в залі при обговоренні цього законопроекту під час першого читання. І в мене є пропозиція сьогодні зробити перерву в розгляді цього питання, шановному колективу авторів підготувати, це моє просто прохання, підготувати відповіді на ці питання, тому що ми могли б їх закласти вже у висновок комітету, тому що я хочу, щоб цей законопроект, він мав життя.

Да, безумовно, ми розуміємо, що між першим та другим читанням треба буде дійсно внести відповідні зміни. Але для того, щоб він мав шанс на те, щоб він дійсно досяг своєї мети, підготувати відповіді на ці питання. Ми можемо їх додати у висновок комітету, в тому числі застосувати 116-у, задля того, щоб ми вже, готуючись до першого читання, в залі народним депутатам просто їм роз'яснили, що буде це врегульовано в такий і в такий спосіб.

Михайло Новіков, будь ласка.

НОВІКОВ М.М. Я хочу звернути всіх увагу на одну річ: питання методики даний законопроект взагалі не розглядає. Це процедурний законопроект, який визначає процедуру визначення моральної шкоди і впорядковує цю діяльність. Якщо ви звернете увагу на статтю 17 законопроекту, там чітко визначається, чим і хто визначає цей розмір. Це визначає і Верховна Рада, і Кабінет Міністрів, і Міністерство юстиції в інших нормативних актах. Але сама процедура, як це має відбуватися, і яким чином саме ми можемо визначати розмір моральної шкоди щодо малої кількості, я

вам скажу, ви знаєте, колись за мої часи, до 96-го року, дуже була мала кількість з податковою інспекцією, дуже мала кількість. Чому? А тому що не було прикладу того, що можна захистити свої права, а коли виникли такі приклади, коли почали захищати в судовому порядку права суб'єктів підприємницької діяльності, кількість зростає, люди повірили. На сьогоднішній день люди не вірять, що можна захистити свої права при порушенні мого права при завданні мені моральної шкоди. Тому що немає механізму, який би чітко визначив, щоб людина чітко зрозуміла – да, дійсно тут є порушення моральної шкоди і завдання моральної шкоди, і якийсь певний розмір. Якщо будуть такі механізми запрацьовані, що люди будуть мати доступи. Не просто прийти в КНДІСЕ, він прийде в КНДІСЕ, скаже "зробіть мені цей висновок".

Хто це буде робити? Мало хто це робить, а коли буде відпрацьований певний механізм і буде доступ, якраз доступ буде до визначення, і доступ до правосуддя збільшиться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Миколайович, я вніс позицію чому? Тому що у нас ще декілька законопроектів, ми розуміємо, що десь після п'ятої години у нас може зникнути кворум з об'єктивних причин, тому що депутати зверталися до мене.

Тому, якщо ми далі просто будемо обговорювати... Ми можемо обговорити, поставити сьогодні на голосування. Але з урахуванням того, що є такі, ви знаєте, чутливі питання, я вніс пропозицію перенести розгляд на наступні засідання комітету.

Сергій Олексійович, ви хочете висловитись щодо цього питання, але ми просто не будемо мати час на інші...

ДЕМЧЕНКО С.О. Щодо вашої пропозиції, я підтримую пропозицію, Андрій Євгенович, я думаю, що дійсно є сенс відкласти і обговорити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я почув.

Денис Маслов.

МАСЛОВ Д.В. Я теж, щоб зекономити час, оскільки буде доопрацьовуватись законопроект, я ще раз дякую, що почули моє запитання стосовно ставок судового збору.

До авторів звертаюсь стосовно кримінального процесу. Я ще раз наголошую, зверніть увагу на це. Я чудово розумію, як розглядається цивільний позов в кримінальному процесі. Але, шановні колеги, щоб ви знали, у нас статтею 91 Кримінального процесуального кодексу визначено, що має визначатись в кримінальному процесі. 242-а говорить, що слідчий під час розслідування має встановити розмір немайнової шкоди.

То питання моє було, якщо не зрозуміли, ще раз повторю, в тому, цей закон буде застосовуватись згідно його тексту до визначення розміру моральної шкоди. Тут не зазначається: на стадії досудового розслідування, застосовується воно на стадії досудового розслідування чи ні, чи тільки для розгляду в суді цієї моральної шкоди. Куди слідчому звертатись? От про що я говорю.

Тому, будь ласка, зверніть увагу при опрацюванні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Денисе, я думаю, що всі наші члени комітету зможуть поспілкуватися в робочому порядку з колективом авторів і зрозуміти, яка буде саме відповідь, тому що ми, дійсно, і тут справа не в нас, справа в тому, щоб, ми ж хочемо, щоб цей законопроект і в залі був проголосований, для того, щоб мати відповіді на такі самі питання від інших народних депутатів.

Олег Макаров щодо моєї пропозиції.

МАКАРОВ О.А. Саме щодо пропозиції. Знаєте, колеги, життя нас нічому не вчить. От якщо ми бачимо, що законопроект не відповідає, там,

духу, він нас не влаштовує, то є в Регламенті єдиний спосіб як треба його виправити, якщо він концептуально нас не влаштовує - його треба повернути автору на доопрацювання. Відхилити і повернути автору на доопрацювання, він доопрацює і подасть авторський колектив новий законопроект. Ні, ми знову йдемо тим самим шляхом, де 10 разів уже набивали собі шишки і потім над нами сміялися.

Ви пропонуєте зараз відкласти з формулюванням, щоб його доопрацювати і розказати, що ми в другому читанні будемо потім там вносити, потім фактично в другому читанні ми підмінимо цей закон новим текстом, всі поправки, які прийдуть від народних депутатів, ми не зможемо розглядати, бо є основний, главный, канонічний текст, яким ми хочемо замінити перший текст і потім цей текст стає основним, і до нього поправки неможливо внести, бо цей текст подається фактично до другого читання, але фактично вперше. І потім, коли ми бачимо там вади, ми потім комітетськими правками знову починаємо його виправляти, а ще потім вето Президента приходить. Так ми приймали Закон 3711, так ми приймали Закон 5068 і зараз маємо те, що маємо.

Тому в разі, якщо закон не відповідає нашим вимогам і ми вважаємо, що його треба суттєво доопрацьовувати, його треба відхилити, тому я проти відкладення. Я пропоную проголосувати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почув.

МАКАРОВ О.А. Відхилити і попросити шановного Івана Романовича доопрацювати з урахуванням зауважень, які висловили і народні депутати, і Верховний Суд, і Міністерство юстиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олег Анатолійович.

В порядку надходження пропозицій була перша пропозиція підкомітету, але я візьму на себе відповідальність, я вніс пропозицію

перенести розгляд цього питання і ще поспілкуватися задля того, щоб знайти порозуміння.

Хто за цю пропозицію, щоб відкласти розгляд цього питання на інші засідання комітетів? Хто – за? 12 – за. Проти? 1 – проти. Утримались? 3 – утримались. Рішення прийнято.

Тому, шановні автори, будь ласка, попрацюйте з членами комітету. І я думаю, що, мабуть, варто запросити і представників Міністерства юстиції, і Верховного Суду, мабуть, і судових експертів для того, щоб знайти вихід із цієї ситуації, тому що мета гарна, але маємо знайти збалансоване рішення.

Шановні колеги, переходимо до наступного питання порядку денного – це законопроект 4255.

У нас приймає участь заступник міністра внутрішніх справ пан Богдан Драп'ятий. Будь ласка, представте законопроект членам комітету.

ДРАП'ЯТИЙ Б.Є. Доброго дня, шановний Андрію Євгеновичу! Доброго дня, шановні народні депутати члени комітету! Дозвольте мені представити проект Закону про внесення змін до статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України, який поданий Кабінетом Міністрів України.

Хочу зазначити, що відповідний законопроект розроблений Міністерством внутрішніх справ України спільно з Державною службою надзвичайних ситуацій у тому числі на виконання плану законопроектних робіт Верховної Ради України.

Метою законопроекту є забезпечення реалізації принципу рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом.

На сьогоднішній день у частині першій статті 139 Кодексу адміністративного судочинства передбачено, що при задоволенні позову сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, всі судові витрати, які підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положення КАСУ, стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень,

що виступає відповідачем. Водночас при задоволенні позову суб'єкта владних повноважень з відповідачем стягуються виключно судові витрати, пов'язані із залученням свідків та експертів. Таким чином, встановивши певні привілеї для однієї зі сторін у справі, було порушено одну з основних засад судочинства, передбачених пунктом 1 частиною другої статті 129 Конституції України, а саме: рівність учасників судового процесу.

У законопроекті ж пропонується шляхом внесення відповідних змін певною мірою виправити ситуацію, яка склалася, та передбачити можливість при задоволенні позову суб'єкта владних повноважень стягувати з відповідача серед іншого судові витрати позивача на сплату судового збору. Це дасть змогу не тільки урівняти всіх учасників судового процесу, але й значно зекономити бюджетні кошти, витрачені на оплату судового збору. У мене все.

Дякую за увагу, шановні колеги. І готовий відповісти на запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Богдане.

Чи є запитання? Тоді позиція підкомітету. Павло Павліш, будь ласка.

ПАВЛІШ П.В. Добрий день, шановні колеги! Підкомітет з питань правосуддя розглянув даний законопроект, він є дійсно коротеньким, але таким, який вирівнює всіх учасників процесу в своїх правах і в тому числі щодо стягнення судових витрат. І також з увагою на те, що Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради, Інститут законодавства Апарату Верховної Ради України, Уповноважений Верховної Ради з прав людини та Державна судова адміністрація України підтримують прийняття даного законопроекту. Підкомітет з питань правосуддя, розглянувши його, прийняв рішення рекомендувати комітету, рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України (реєстраційний номер 4255) (від 23 жовтня 2020 року), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами

розгляду в першому читанні прийняти за основу. Доповідачем від комітету визначити Павліша Павла Васильовича.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Я думаю, що не потребує обговорення, поставимо на голосування.

НІМЧЕНКО В.І. Єдине, можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка, Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, взагалі, яка природа, чого він з'явився? Я хотів би, щоб всі зрозуміли, що йде питання про Кодекс адміністративного судочинства, де на представника владних повноважень покладається обов'язок доказувати, що не верблюд влада. А хто позивач? Він нічого не повинен доказувати. Це ми зараз переламали, повносили зміни до Кодексу адміністративного судочинства і прирівняли їх до цивільного процесуального судочинства. Оце в цьому біда. Тому ще тут треба розуміти чому це так визначено. Пам'ятаєте, ми тут пішли, що юристи житлово-комунальних органів не повинні, звертаючись до суду, не повинні платити? Пам'ятаєте, тут ми обговорювали, що це таке? Чи Верховний Суд, коли приймає рішення за те, що по договорам по депозиту, просрочка, повернення грошей за кожний день 3 відсотки. Пропустив два місяці – заплати за 60 днів, ви банк. А Верховний Суд що приймає? Ні-ні, це дуже багато, того що багато грошей. От так ми тут дивимося, що хочемо покласти, так сказати, розподіл цих затрат, витрати і все інше.

Тому я хотів би, щоб ми через цей ракурс подивилися, йде питання про адміністративну юстицію, нехай вона у нас надломлена, розтріпана нами, законодавцями, але вона ще трохи жевріє, вона ще є, яка дає право на суд з державою, щоб всі розуміли.

Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василь Іванович.

_____. Василь Іванович, адміністративне ще нічого себе
почуває.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

_____. Давайте вже перейдемо до голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я тоді ставлю на голосування проект висновку Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо проекту Закону про внесення змін до статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України з відповідним рішенням.

Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України, поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу. Доповідачем від комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити співголову підкомітету Павліша Павла Васильовича.

Шановні колеги, у мене є таке доповнення, а чи варто його приймати в першому читанні і в другому, може одразу за основу і в цілому, там, в принципі, там немає чого змінювати. Тобто там просто позиція чи підтримувати, чи ні, а змінювати між першим та другим читанням там два слова. З техніко-юридичним доопрацюванням.

Шановні колеги, підтримуємо за основу і в цілому з техніко-юридичними...

_____. Підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Тоді ставлю цю пропозицію на голосування з урахуванням того, що я під стенограму додав: прийняти за основу та в цілому з техніко-юридичним доопрацюванням.

Хто – за? 15 – за. Хто – проти? Проти – 1. Утримався? Немає. Рішення прийнято.

Дякую, пане Богдане, за участь у засіданні комітету.

Переходимо до наступних питань порядку денного.

Шановні колеги, у нас ще два законопроекти в стадії попереднього розгляду, тому прошу зекономити час, з урахуванням стадії обговорення. І в "Різному" є у нас там декілька, буквально три питання, які не заберуть у вас часу, тому є пропозиція досить швидко, оперативно пройти.

Перший – проект Закону про юстицію, дружню до дитини (реєстраційний номер 5617) (Кабінет Міністрів України).

Олександр Банчук.

БАНЧУК О. ...5617 відкласти, там дуже багато питань насамперед. ...*(Не чути)* органів буде відбуватися, питання до Міністерства освіти буде, тому що там же торкається Міністерства освіти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви маєте на увазі, що буде велика дискусія зараз? Хорошо, добре.

Чи можемо консенсусом прийняти рішення перенести... Пан Олександр, да, перенести на наступне засідання комітету.

НІМЧЕНКО В.І. І висновку немає...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А висновку не може бути ГНЕУ, тому що це попередній розгляд.

Ну, народні депутати підходили, розумію, що зараз буде дискусія. Тому, шановні колеги, тоді для того, щоб ми все пройшли, тоді переносимо на наступне засідання комітету.

І також там в нас ще буде блок законопроектів, підготовлених Кабінетом Міністрів, який стосується пенітенціарної системи. Я думаю, що ми все це можемо на одному засіданні комітету включити до порядку денного.

Тоді переходимо до реформи нотаріату – законопроект 5644.

Ігор Павлович, будь ласка, вам слово. *(Шум у залі)* Ні-ні, будь ласка. Це важливий законопроект, давайте, Ігор Павлович. Він готувався для того, щоб доповідати.

Я пропоную, шановні колеги... Ігор Павлович, одразу вашу пропозицію, і, мабуть, зразу пропозицію підкомітету з урахуванням етапу розгляду.

ФРІС І.П. Дякую, пане голову.

Я дуже коротко введу просто колег інформативно, щоб вони знали, про що цей законопроект.

Ну, це є комплексна, колеги, реформа нотаріату. Ми за цим законопроектом переходимо до єдиної системи нотаріату. З певним часом ми припиняємо діяльність державних нотаріальних контор з певними компенсаторними функціями і механізмами. Ми делегуємо Нотаріальній палаті, яка є самоврядною організацією у сфері нотаріату ті самі повноваження, які мають нотаріати європейських країн і країн світу, де є система континентального права, де є система єдиного нотаріату. Міністерство юстиції залишає за собою виключно контролюючу функцію, все решта практично передається Нотаріальній палаті України.

Ми цим законопроектом збільшуємо певні повноваження нотаріусів у частині цифрових технологій, ми надаємо можливість засвідчувати відповідні електронні документи. І вводимо систему цифрового нотаріату.

Поволі, скажемо так, поступово, але воно відбувається. Враховуючи це, у нас досить обширний і, на моє переконання, дуже потужний колектив співавторів до цього законопроекту. Різноманітні відповідні державні органи і професійні організації підтримують, в тому числі і Міністерство юстиції з певними зауваженнями. Кожний у своїй галузі має певні зауваження. Але я думаю, що цей законопроект підлягає включенню до порядку денного Верховної Ради.

І, з вашого дозволу, я би тоді переходив до зачитування резолютивної частини висновку, якщо не проти. Що, обговоривши законопроект відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності (реєстраційний номер 5644 від 10 червня 2021 року), поданий народним депутатом України Фрісом Ігорем Павловичем та іншими народними депутатами України.

На пленарному засіданні... А, тут... Перепрошую, все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ігор Павлович.

Тут багато членів комітету були залучені до роботи над цим законопроектом. Я знаю, що позиція Міністерства юстиції, в цілому вона була залучена та багато співпрацювали. Тобто підтримується, так сказати, прийняття цього законопроекту. Чи є потреба обговорювати?

Тоді ставлю на голосування проект висновку Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності з наступним висновком:

"Обговоривши законопроект відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного шостої

сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності (реєстраційний номер 5644), поданий народним депутатом України Фрісом та іншими народними депутатами".

Прошу підтримати цей висновок. Переходимо до голосування.

Хто – за? 16 – за. Проти – 0, утримались – 0. Рішення прийнято одногосно.

Ігорю Павловичу, перед тим, як ми будемо проводити комітет саме з цього законопроекту в режимі першого читання, просто прохання підібрати перелік, мабуть, представників організацій, які можуть бути долучені, задля того, щоб ми їх запросили, для... Дякую.

Тому переходимо до пункту "Різне". Я надам слово Павлу Васильовичу зараз. У нас є два такі рішення, які є важливими, вони є в електронному комітеті, це по наших робочих групах.

Перше – це рішення щодо робочої групи з питань забезпечення належного фінансування судової влади. Включити представників:

від секретаріату Вищої ради правосуддя – Панченко Наталію, радника заступника голови Вищої ради правосуддя; Плаксу Віру Іванівну, начальника управління суддівської кар'єри, дисциплінарної відповідальності, незалежності суддів.

від Консультативної місії Європейського Союзу в Україні – Леоніда Сергійчука, експерта з питань реформування державних фінансів; Маркіяна Желяка, старшого радника з питань реформування державних фінансів.

від Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області – Бабія Сергія Олександровича, суддю.

Пане Романе, це не ваш?

_____ . До речі, кандидат, по-моєму, ВРП.

_____ . Виключити Лопушанську.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, і виключити Лопушанську Ольгу Володимирівну, координаторку законопроектної роботи у зв'язку з тим, що вона звільнилася із Асоціації правників України.

А від Асоціації правників вони нову кандидатуру не подавали, Сергію Олексійовичу?

ДЕМЧЕНКО С.О. У них там декілька членів у нашій робочій групі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А вже є, все, добре.

ДЕМЧЕНКО С.О. Є. Ми зараз те, що терміново необхідно вирішити, тим паче ВРП зупинить свою діяльність...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу підтримати це рішення. Хто...

Я так розумію 16 – одногосно. Дякую. Рішення прийнято.

Наступне рішення стосовно персонального складу робочої групи з питань щодо вдосконалення законодавства про пенітенціарну систему.

На жаль, Валерій Іванович ще не повернувся на засідання комітету.

Там ми проінформували всі комітети Верховної Ради України, всі фракції, депутатські групи. І за цей час вже багато тут пропозицій. Я їх зачитаю:

від Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова – Брагар Євгеній, народний депутат, заступник голови комітету;

від Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій – Гришина Юлія Миколаївна;

від Комітету Верховної Ради з питань Регламенту Марченко Людмила Іванівна;

від Комітету з питань організації державної влади Качура Олександр Анатолійович;

від Міністерства юстиції заступники міністра юстиції Банчук, Висоцька, директор Департаменту публічного права Кравченко і Кудлай, начальник Управління нормативного забезпечення діяльності ДКВС;

від Національної асоціації адвокатів Колесник Анна;

від Міністерства внутрішніх справ Гладчук Дмитро, Таран Андрій (вони відповідно – начальник Управління моніторингу дотримання прав людини МВС України і начальник Управління організації діяльності підрозділів конвойної служби Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України);

від Офісу Генерального прокурора Белоусов Юрій Леонідович, начальник Департаменту протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах;

від Верховного Суду Бородія Василя Миколайовича, суддю Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду;

від Служби безпеки України співробітників Лісогубенко Вікторія, Петрова Костянтина і Приходько Костянтина;

від Міністерства охорони здоров'я України Андрієць Олена Юріївна, в.о. генерального директора Директорату стратегічного планування та координації, Ідоятову Євгенію Жумагаліївну, виконуючу обов'язки генерального директора Директорату медичного забезпечення, Фенчак Анна Валеріївна, заступник директора Департаменту замовлення медичних послуг та лікарських засобів – начальника управління фінансових гарантій медичного обслуговування НСЗУ (за згодою).

Тобто в нас досить така потужна міжвідомча і міжкомітетська буде робоча група, тому пропоную підтримати ці пропозиції і проголосувати за відповідне рішення комітету, за включення цих людей до робочої групи.

Хто – за? 16 – одноголосно. Рішення прийнято.

Далі, надаю слово Павлу Васильовичу Павлішу, в нього є дуже приємна, на мій погляд, пропозиція і цікава.

ПАВЛІШ П.В. Так, колеги, в рамках роботи нашого комітету ми вже два роки працюємо і в нас одна з функцій є і контрольна. І в нас працює в комітеті багато робочих груп з напрацювання, в тому числі яку я очолюю щодо зміни системи місцевих судів. Це Сергія Олексійовича Демченка щодо фінансування судової системи, є по юстиції питання, Ігор Павлович і Роман Бабій очолює. І є пропозиція, те, що вже проводять багато комітетів, зробити виїзне засідання нашого комітету. Я в свою чергу запрошую всіх провести його на Херсонщині і на наступному тижні в п'ятницю запланувати таке виїзне робоче засідання, щоб ми могли комітетом поспілкуватися із суддями апеляційного суду, місцевого суду запросимо, іншими представниками і не тільки з Херсонщини, а і з інших регіонів південних. І такі виїзні засідання ми потім уже можемо робити також само по інших регіонах, охоплюючи південь, північ і різні регіони.

Якщо ви підтримаєте, я буду задоволений, щоб ми провели таке виїзне засідання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Питання полягає в тому, що ми маємо прийняти це рішення рішенням комітету, тобто це формальне рішення. Тобто пропозиція: наступної п'ятниці, я так розумію, тих, хто захоче...

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це комітетський тиждень.

Шановні колеги, як це оформляти, давайте зараз не будемо в ці деталі йти.

(Загальна дискусія)

Головне – це тема. Я думаю, що у нас на виході вже результат робочої групи з питань зміни системи місцевих судів. Я думаю, це буде дуже цікаво і важливо почути в тому числі судову владу. Ми вже так попередньо з Павлом

Васильовичем спілкувалися і з колегами, що ми запросимо всіх голів апеляційних судів загальної юрисдикції. Хто зможе, той підїде. З регіону, безумовно...

Да, на яку годину. Шановні колеги, Павло Васильович, на яку годину? Десь, мабуть, на 12 годину?

ПАВЛІШ П.В. Літак прилітає ввечері, тому я думаю, що можна 11-12 година.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, на всяк випадок, на 12 годину.

ПАВЛІШ П.В. Давайте на 12-у, да, щоб у нас був час.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І це буде в приміщені... Шановні колеги, тут кожний сам буде добиратися.

ПАВЛІШ П.В. Шановні колеги, я створю потім чат, щоб ми могли спілкуватися, кому простіше долітати, кому доїжджати, і будемо комунікувати. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Тоді я ще б додав, шановні колеги, ми можемо там на місці доповнити порядок денний. Тобто ми можемо і також питання фінансування обговорити, тому що, безумовно, воно буде стояти. Тому оці два питання, давайте на них сконцентруємося.

Тому ставлю на голосування відповідне рішення: відповідно до частини третьої статті 42 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" провести 17 вересня 2021 року о 12 годині виїзне засідання комітету в місті Херсон, на якому заслухати інформацію створеної в комітеті робочої групи з підготовки законопроекту про зміни системи місцевих судів

у зв'язку з утворенням, ліквідацією районів і робочої групи, яка стосується забезпечення фінансування судів, яку очолює наш колега Сергій Демченко.

НІМЧЕНКО В.І. А мы не взбудоражим судей, друзья?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – за?

Ні, вони будуть дуже раді поспілкуватися. Хто за це рішення?

Олег Анатолійович проти, я так розумію?

Так, 15, да? Василь Іванович, ви "за" голосували, да?

15 – за. Проти? Нуль. Утримався? Олег Анатолійович утримався.

Дякую.

_____. Шановний пане голово, в нас не вистачає міжнародного компоненту. Потрібно досвід і інших країн вивчати.

_____. Це дуже слушне питання, я думаю, що ми потім...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Працюємо над цим. Ми працюємо.

Володимир Антонович, да.

ВАТРАС В.А. Якщо дозволите, ще одне питання. Можливо, ми його також обговоримо в Херсоні, але отака от сумна новина. До мене сьогодні звернулися представники суддів Господарського суду міста Києва. Я хочу, щоб нас почули і Кабінет Міністрів, і Мінфін, і Державна судова адміністрація.

Господарський суд міста Києва розглядає 25 відсотків всіх спорів в Україні. З 5 серпня 2021 року зупинив відправку всіх процесуальних документів. Сторони не повідомляються про стан розгляду справ, не отримують жодних процесуальних документів взагалі. Десятки звернень до Державної судової адміністрації та звернення до Мінфіну не дали ніякого

результату. Ситуація більш ніж критична. Для відновлення роботи найбільшого місцевого суду в країні необхідно їм виділити 6 мільйонів гривень.

Ненаправлення процесуальних документів – це є вина держорганів. В суді фактично катастрофа. Додатково повідомляють, що суд за рік отримує 300 мільйонів гривень судового збору, а на його повне фінансування необхідно 200 мільйонів гривень. Тобто 100 мільйонів гривень в рік надходить до державного бюджету.

Я прошу обговорити це питання так само на наступному засіданні комітету. Запросити до його роботи міністра фінансів, представників Кабміну. І на робочій групі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Антонович, робоча група Сергія Олексійовича працює кожного тижня.

_____. Я думаю, що це питання буде вирішено на завтра, ДСА в курсі цієї проблеми.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за інформацію.

І я оголошую засідання комітету закритим. Дякую за роботу.